

TIBBIY PSIXOLOGIYA FANINI O‘QITISHDAGI DOLZARB MUAMMOLAR.

Xolmirzaeva Maftuna Boxodir qizi

Namangan davlat universiteti Tibbiyot fakulteti

Klinik fanlar kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tibbiy psixologiya fanini o‘qitish jarayonida uchrayotgan dolzarb muammolar ko‘rib chiqiladi. Ayniqsa, zamonaviy tibbiy ta’lim tizimida ushbu fanning o‘rni, mazmuni va o‘quvchilarga ta’sirchan tarzda yetkazilishidagi pedagogik va metodik muammolar tahlil qilinadi. Maqolada tibbiy psixologiyaning tibbiyot sohasi mutaxassislarini tayyorlashdagi roli, amaliyot bilan integratsiyasi, elektron resurslardan foydalanish holati, o‘quv dasturlarining samaradorligi baholanadi hamda takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: Tibbiy psixologiya, tibbiy ta’lim, interfaol metodlar, psixologik tayyorgarlik, o‘quv metodik ta’minot, kommunikativ ko‘nikmalar, amaliy integratsiya

Tibbiy psixologiya bemor va shifokor, tibbiy muhit va ruhiy salomatlik o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni ilmiy jihatdan o‘rganuvchi fandır. Bugungi kunda tibbiyot sohasi zamonaviy texnologiyalar bilan boyib borar ekan, sog‘liqni saqlash tizimi mutaxassislarining psixologik tayyorgarligi ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shunga qaramay, tibbiy psixologiya fanini o‘qitish jarayonida bir qator muammolar mavjud bo‘lib, ularni hal etish, tibbiyot oliygohlari o‘quv jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada aynan shu muammolar va ularni yechish yo‘llari muhokama qilinadi.

Tibbiy psixologiya fanini o'qitishdagi dolzarb muammolar va ularni yechish yo'llari haqida batafsil ma'lumot berish uchun quyida asosiy muammolarni kengroq yoritib, ularning sabablari, oqibatlari va yechimlarini tahlil qilaman.

Nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzilish

Muammo: Tibbiy psixologiya o'qitishda talabalar ko'pincha nazariy bilimlarni o'zlashtiradilar, lekin ularni klinik muhitda qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Masalan, psixologik tashxis qo'yish, bemorlar bilan terapevtik muloqot o'rnatish yoki psixosomatik kasalliklarni boshqarish kabi amaliy ko'nikmalar yetarlicha rivojlantirilmaydi.

Sabablari:

- O'quv dasturlari ko'proq nazariyaga yo'naltirilgan va amaliy mashg'ulotlar uchun yetarlicha vaqt ajratilmaydi.
- Tibbiy psixologiya bo'yicha amaliyot o'tash uchun real klinik muhitga kirish imkoniyati cheklangan.
- Talabalarga simulyatsiya yoki ro'l o'ynash (role-playing) kabi zamonaviy usullar yetarlicha taqdim etilmaydi.

Oqibatlari:

- Talabalar kasbiy hayotda bemorlar bilan ishlashda o'zlarini nochor his qilishadi.
- Tibbiy psixologlarning sifati pasayadi, bu esa sog'liqni saqlash tizimida xizmat sifatiga ta'sir qiladi.

Yechimlar:

- O'quv dasturlariga amaliy mashg'ulotlarni ko'proq kiritish, masalan, bemorlar bilan ishlash bo'yicha simulyatsiyalar yoki superviziya ostida klinik amaliyotlar.
- Tibbiyot muassasalari bilan hamkorlikni kengaytirish orqali talabalarga haqiqiy bemorlar bilan ishlash imkoniyatini berish.

- Virtual reallik (VR) va simulyatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali real hayotiy vaziyatlarni taqlid qilish.

Malakali o'qituvchilar yetishmasligi

Muammo: Tibbiy psixologiya o'qitish uchun ham psixologiya, ham tibbiyot sohasida chuqur tajribaga ega mutaxassislar kam. Ko'pincha o'qituvchilar faqat bir sohada (yoki psixologiya, yoki tibbiyot) malakaga ega bo'lib, ikkinchi sohada yetarlicha bilimga ega emaslar.

Sabablari:

- Tibbiy psixologiya o'zbekistonda nisbatan yangi yo'nalish sifatida rivojlanmoqda, shuning uchun malakali kadrlar yetishmaydi.

- Mutaxassislarning chet elda malaka oshirish imkoniyatlari cheklangan.

- O'qituvchilik faoliyatining moddiy rag'batlantirilishi past bo'lib, bu sohada tajribali mutaxassislarning qolishiga to'sqinlik qiladi.

Oqibatlari:

- Talabalarga sifatsiz yoki eskirgan bilimlar beriladi.

- O'qituvchilarning klinik tajribasi yetishmasligi tufayli talabalar real hayotiy vaziyatlarga tayyor bo'lmaydi.

Yechimlar:

- Chet el tajribasini jalb qilish, masalan, xalqaro mutaxassislarni taklif qilish yoki onlayn kurslar orqali malaka oshirish.

- Tibbiy psixologiya bo'yicha o'qituvchilar uchun maxsus trening dasturlarini ishlab chiqish.

- Tibbiyot va psixologiya sohasidagi mutaxassislar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, masalan, jamoaviy darslar tashkil qilish.

O'quv dasturlarining eskirganligi

Muammo: Tibbiy psixologiya bo'yicha ba'zi o'quv dasturlari zamonaviy ilmiy yutuqlarga moslashtirilmagan. Masalan, neyropsixologiya, psixosomatik

kasalliklar yoki kognitiv-xulqiy terapiya kabi sohalardagi yangi yondashuvlar darsliklarda yetarlicha aks ettirilmaydi.

Sabablari:

- O'quv dasturlarini yangilash jarayoni sekin kechadi, chunki bu jarayon ko'p resurs va muvofiqlashtirishni talab qiladi.
- Mahalliy tadqiqotlarning kamligi tufayli o'quv materiallari ko'pincha chet el manbalariga tayanishadi, lekin ular tarjimasi yoki moslashtirilishi kechikadi.

Oqibatlari:

- Talabalar sohadagi so'nggi tendensiyalardan bexabar qoladi.
- Kelajakdagi mutaxassislar zamonaviy davolash usullarini qo'llay olmaydi.

Yechimlar:

- Xalqaro standartlarga mos o'quv dasturlarini joriy etish, masalan, Amerikaning APA (American Psychological Association) yoki Yevropa psixologiya assotsiatsiyalari dasturlaridan foydalanish.
- Mahalliy mutaxassislar tomonidan yangi darsliklar va o'quv qo'llanmalarini ishlab chiqish.
- Talabalarga onlayn platformalar (Coursera, edX) orqali zamonaviy kurslarga kirish imkoniyatini berish.

Amaliy mashg'ulotlarning cheklanganligi

Muammo: Tibbiy psixologiya talabalari uchun real klinik muhitda amaliyot o'tash imkoniyatlari ko'pincha cheklangan. Bu esa ularning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirishga to'sqinlik qiladi.

Sabablari:

- Tibbiyot muassasalarida talabalar uchun amaliyot joylari yetishmaydi.
- Klinik muhitda superviziya (nazora) qiluvchi mutaxassislar soni kam.
- Amaliyot jarayonida bemorlarning maxfiyligi va axloqiy masalalar tufayli qo'shimcha cheklovlar mavjud.

Oqibatlari:

- Talabalar bemorlar bilan ishlash tajribasiga ega bo'lmaydi.
- Amaliy ko'nikmalarning yetishmasligi tufayli ularning kasbiy ishonchi pasayadi.

Yechimlar:

- Tibbiyot muassasalari bilan uzoq muddatli hamkorlik shartnomalarini tuzish.
- Simulyatsiya markazlari tashkil qilish, unda talabalar real hayotiy vaziyatlarni taqlid qilish orqali tajriba to'playdi.
- Superviziya qiluvchi mutaxassislar sonini ko'paytirish va ularni maxsus tayyorlash.

Madaniy va ijtimoiy kontekstning e'tiborsiz qoldirilishi

Muammo: O'zbekistonda tibbiy psixologiya o'qitishda mahalliy madaniy, ijtimoiy va diniy omillar yetarlicha hisobga olinmaydi. Masalan, psixologik yordam ko'rsatishda oilaviy munosabatlar, diniy qadriyatlar yoki gender normalari muhim rol o'ynaydi, lekin bu jihatlar darslarda kam yoritiladi.

Sabablari:

- O'quv dasturlari ko'pincha G'arb tajribasiga asoslanadi va mahalliy kontekstga moslashtirilmaydi.
- Mahalliy psixologik tadqiqotlarning kamligi tufayli o'quv materiallari cheklangan.

Oqibatlari:

- Talabalar bemorlarning madaniy va ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olmagan holda ishlashadi, bu esa muloqotda muammolarga olib keladi.
- Psixologik yordamning samaradorligi pasayadi.

Yechimlar:

- O'quv dasturlariga mahalliy madaniyat va ijtimoiy xususiyatlarga bag'ishlangan maxsus modullar kiritish.

- Mahalliy psixologlar va antropologlar bilan hamkorlikda o'quv materiallarini ishlab chiqish.

- Talabalarga madaniy sezgirlik (cultural competence) bo'yicha maxsus treninglar o'tkazish.

Xulosa

Tibbiy psixologiya fanini o'qitishdagi dolzarb muammolar asosan resurslarning cheklanganligi, o'quv dasturlarining eskirganligi, amaliyot imkoniyatlarining kamligi va madaniy kontekstning e'tiborsiz qoldirilishi bilan bog'liq. Ushbu muammolarni hal qilish uchun davlat, ta'lim muassasalari va xalqaro tashkilotlar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va mahalliy xususiyatlarni hisobga olgan holda o'quv jarayonini takomillashtirish zarur.

Tibbiy psixologiya fanining o'qitilishida mavjud muammolar ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Bu fan tibbiyot mutaxassisining ruhiy salohiyatini, bemorga munosabatini shakllantiruvchi muhim vositadir. O'qitish jarayonida interaktiv metodlar, amaliy mashg'ulotlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish zarur.

Adabiyotlar.

1. Vasila Karimova "Salomatlik psixologiyasi. -T .: 2005.
2. Ibodullayev Z.R. Tibbiyot psixologiyasi. Darslik. -T.: 2008, 378 b.
3. Ibodullayev Z .R. "O'zbekistonda tibbiyot psixologiyasini o'qitish kontseptsiyasi. Patologiya jurnali", 2009. №.1, 31-33 b.
4. Ferreira Neto, J. L., & Dias Penna, L. M. (2006). Ética, clínica e diretrizes: a formação do psicólogo em tempos de avaliação de cursos. Psicologia em Estudo, 11(2), 381-390.
5. Batista, N. A. (2005). Desenvolvimento docente na área da saúde: uma análise. Trabalho, Educação e Saúde, 3(2), 283–294.
6. Paparelli, R. B., & Nogueira-Martins, M. C. F. (2007). Psicólogos em formação: vivências e demandas em plantão psicológico. Psicologia: Ciência e Profissão, 27(1), 64-79.